

ГЛОС РАДЗІМЫ

№ 44
(829)
Чэрвень
1964 г.
Цана
2 кап.

ВЫДАННЕ БЕЛАРУСКАГА ТАВАРЫСТВА
ПА КУЛЬТУРНЫХ СУВЯЗЯХ З СУАЙЧЫННІКАМІ ЗА РУБЯЖОМ

У ЛІПЕНІ НАШ НАРОД АДЗНАЧАЕ 20-ГОДДЗЕ З ДНЯ ВЫЗВАЛЕННЯ БЕЛАРУСІ АД НЯМЕЦКА-ФАШЫСЦКІХ ЗАХОПНІКАЎ. ЗРУЙНАВАНЫ НЕКАЛІ ВОРАГАМ КРАЙ АДНОУЛЕНЫ, ЗАЛЕЧАНЫ ЦЯЖКІЯ РАНЫ ВАЙНЫ. У ДЗЕНЬ РАДАСНАГА СВЯТА БЕЛАРУСЫ З ГОНАРАМ ПАДВОДЗЯЦЬ ВЫНІКІ СВАЁЙ ДВАЦЦАЦІГАДОВАЙ СТВАРАЛЬНАЙ ПРАЦЫ. ІХ РАДУЕ ТОЕ, ШТО ЗРОБЛЕНА, І НАТХНЯЕ НА НОВЫЯ ПЕРАМОГІ.

ПЕРАМОГА, ЗДАБЫТАЯ Ў БАРАЦЬБЕ

Беларускі народ разам з народамі братніх рэспублік Савецкага Саюза рыхтуецца адзначыць сваё вялікае нацыянальнае свята — дваццацігоддзе з дня вызвалення Беларусі ад гітлераўскіх захопнікаў. Набліжаецца незабыўны дзень 3 ліпеня 1944 года, дзень, у які дваццаць год назад пасля цемры і доўгай ночы над нашым краем узыйшло сонца свабоды. Гэтую доўгачаканую волю прынесла беларускаму народу Савецкая Армія. Яе чакаў беларускі народ і сам гераічна змагаўся. Ён не схіліў галаву перад фашысцкімі захопнікамі. Беларускі народ прадэманстраваў непакінутую рашучасць адстаяць сацыялістычны лад, родную зямлю, сваю незалежнасць. Больш аднаго мільёна беларусаў змагаліся ў радах Савецкай Арміі, а на часова акупіраванай тэрыторыі Беларусі разгарнулася ўсенародная партызанская барацьба з гітлераўскімі захопнікамі.

У барацьбе з захопнікамі беларускі народ быў не адзінокім. За свабоду і незалежнасць нашай рэспублікі змагаліся і рускія, і украінцы, і казахі, і грузіны і прадстаўнікі іншых нацыянальнасцей, якія жывуць на тэрыторыі Савецкага Саюза. У 1108 беларускіх партызанскіх атрадах, якія грамілі ворага ў тыле, было таксама многа сыноў і дачок іншых народаў. Партызаны Беларусі дзейнічалі ў цеснай сувязі з народнымі месціцамі Расійскай Федэрацыі, Украіны, Літвы, Латвіі.

Пасля трох год фашысцкай акупацыі цяжка было глядзець на нашы гарады і сёлы. Былі разбураны прамысловыя прадпрыемствы, электрастанцыі, знішчана вялікая колькасць камунальных будынкаў. У вёсках было спалена 1 мільён 200 тысяч пабудоў. Каля 3 мільёнаў чалавек вымушаны былі жыць у зямлянках і падвалах.

У гарадах і вёсках адразу пасля іх вызвалення пачаліся аднаўленчыя работы. Жанчыны, старыя, падлеткі — усе, хто толькі мог трымаць у руках кірку, рыдлёўку, сякеру, забывшыся на сон і стомленасць, будавалі. І зноў на дапамогу беларусам прыйшлі ўсе народныя браты нашай шматнацыянальнай Радзімы. З усіх куткоў краіны ішлі да нас эшалоны з харчаваннем, адзеннем, машынамі, будаўнічымі матэрыяламі.

За невялікі тэрмін мы не толькі аднавілі старыя, але пабудавалі новыя гарады, камбінаты, заводы, фабрыкі. Не было на карце Беларусі Салігорска, Светлагорска, Белаазёрска. Цяпер яны ёсць. Не было Полацкага нафтаперапрацоўчага і Гродзенскага азотнатукавага заводаў, Бярозаўскай ДРЭС і Жодзінскага аўтамабільнага. Цяпер яны ёсць. Наша рэспубліка, насельніцтва якой складае 3,7 працэнта насельніцтва СССР, вырабляе 17 працэнтаў агульнасаюзнага выпуску трактараў, 11 працэнтаў металарэжучых станкоў, 17 працэнтаў матацыклаў, 10 працэнтаў ільняных тканін.

Дваццаць год мінула з той пары, калі фашысцкія рабаўнікі былі выкінуты з нашай зямлі. Залячыла Беларусь раны. Але колькі б ні прайшло часу, народ не забудзе гора і пакут, прынесеныя вайной, не забудзе ён сваіх сыноў і дачок, якія аддалі жыццё за тое, каб неба над краінай заўсёды было чыстым.

Вялікае свята вызвалення працоўных Беларусі імкнуча адзначыць новымі поспехамі. На будоўлях, прадпрыемствах, калгасах, саўгасах разгортваецца спаборніцтва. Яно садзейнічае хутчэйшаму

росту сонечных кварталаў гарадоў, новых вуліц, вёсак, магутных карусоў заводаў, фабрык, электрастанцый.

Беларускі народ шануе сваіх сыноў і дачок, усіх тых, хто змагаўся за вызваленне роднага краю. У гэты дзень на прадпрыемствах і ва ўстановах, у калгасах і саўгасах праводзяцца лекцыі і даклады, гутаркі, сустрэчы з удзельнікамі баёў за вызваленне Беларусі, з ветэранамі Вялікай Айчыннай вайны, злёты былых франтавікоў і партызан, паходы і экскурсіі на месцы былых баёў і стаянак. Рыхтуюцца памятныя медалі, сувеніры, падарункі. Да абеліскаў і помнікаў загінуўшым воінам і партызанам прыходзяць дарослыя і дзеці, прыносяць жывыя кветкі. Праводзіцца вялікая работа па адшукванню і ўвекавечанню памяці раней не вядомых людзей, загінуўшых у час вайны ў барацьбе з ворагам.

Перамога не прыходзіць сама. Перамога над гітлераўскімі захопнікамі і над руінамі, якія яны пакінулі, здабыта крывёю і потам. Але радасна ведаць, што гэтыя кроў і пот не праліты дарэмна. Квітнее беларускі край. І гэта лепшы помнік перамозе над сіламі зла і разбурэння.

СПЯВАЙЦЕ, САЛАЎІ, ГРЫМЛІВА

Маю душу *шчэ ўсё ж
трывожыць
Ваенны боль, пякучы жал,
Хоць здолеў гора я стрыжоўці
І сэрца захаваць крышталь.
Каб рукавом расінкі поту
У спеку выцерці я мог,
Каб слодыч працы я ў ахвоту
Усе жыццё ў душы бярог,
Сам я зямляны, ўвесь
духмяны,
Я пахну сонцам і зямлёй.
Зямля мне зааіла раны,
Што мне нанесены вайной.
Не ў танк — на трактар
я саджуся,
Насустрач мне ляцяць гаі.
Плююць у роднай Беларусі
Пра мір і шчасце салаці.
І славіць Нёман мой празрысты
Блакiтнай хваляю сваёй
Ізной прыход вясны
ўрачыстай,
Што як нявеста над зямлёй.
І хочацца насустрач выйсці
І песню заспяваць грамчэй
Сцягам вясны, зялёным
лісьцем,
Што з промяняй сонца сёння
тэ.
Аркестры саладзёў, грымліва
Ускалыхніце ўсе гаі.
Мой родны край, няхай зычліва
Табе спяваюць салаці!

Анатоль АСТРЭЙКА

Мінск. Праспект імя Леніна.

ВЯХІ МІРНЫХ ДЗЁН

△ Вясна 1949 года. У Мінску яшчэ паўсюдна былі відаць цяжкія раны, нанесеныя вайной. У гэты час у горадзе адбылася знамянальная падзея. Напярэдадні 1 Мая рабочыя Мінскага транктарнага завода сабралі першую эксперыментальную машыну маркі МТЗ. У чэрвені г. г. прадпрыемства ўжо выпусціць 350-тысячны трактар. Штодзённа з галоўнага канвеера сыходзіць цяпер 207 прапашных машын.

△ У верасні г. г. спаўняецца 9 гадоў з часу пуску першай чаргі Мінскага камвольнага камбіната. Цяпер ён з'яўляецца буйнейшым тэкстыльным прадпрыемствам краіны. Кожныя суткі камбінат выпускае 48 370 метраў тканін 35 артыкулаў: бастон, трыко «ударнік», шэрсць з лаўсанам «восень», «сняжынка», «хваля» і многа іншых. З такой колькасці матэрыялаў можна пашыць касцюмаў і сукенак для 19 500 чалавек. Сёлета прадпрыемства дасць народнай гаспадарцы 13 мільёнаў 270 тысяч метраў тканін.

△ 1 ліпеня 1956 года. Уступіў у строй Мінскі паліграфічны камбінат імя Якуба Коласа. У гэты дзень быў надрукаваны першы аркуш. А сёння гэта буйнейшае ў сваёй галіне прадпрыемства краіны. Яно дае за дзень 2 мільёны адбіткаў. У 1964 годзе камбінат выпусціць 60 мільёнаў экзэмпляраў кнігі і брашур.

△ Адрозна ж пасля вызвалення Мінска пачала адраджацца ў горадзе работа культурна-асветных устаноў. Запрацаваў першы кінатэатр. Яго так і назвалі «Першы». Будынак яго быў барачнага тыпу і змяшчаў не больш як сто глядачоў. Цяпер у сталіцы рэспублікі ёсць 19 кінатэатраў. За дзень іх наведае каля 32 тысяч чалавек.

BYELORUSSIAN RANDOM VILLAGE

Random village is the term for the statistical concept of a territorial division having a population of 100. The article below deals with some major problems of such communities.

Out of the hundred people in our Byelorussian random village, 23 are enrolled at schools and college and are taking various types of courses. The majority of them (19 of the 23) are children and young people in primary and secondary schools.

An eight-year education is no longer a rarity for our villager. The school law makes eight years of education compulsory throughout the republic. The rare thing is the boy or girl who drops out before then.

Not every young person is a high school graduate (10-11 grades), but within the next few years that will be universal and compulsory too. All those who began school this year or who are already in the second, third or fourth grade will leave with a high school diploma. (The Program of the Communist Party of the Soviet Union provides for universal and compulsory secondary polytechnical education throughout the country by 1970.)

More than 40,000 boys and girls,

including over 23,000 who attended full-time day schools and some 17,000 who combined study with jobs and went to evening schools for workers and rural youth, graduated from Byelorussian secondary schools in 1963.

Where did they go after that?

Some went on to college. In 1963 the Byelorussian State University and 24 other higher educational institutions in the republic admitted more than 21,000 students. They included 1963 graduates of the day and evening high schools and others who had completed high school a year or two or more ago and had worked in the interim.

Very often a factory or farm helps a worker go on to college. In 1963 factories, collective farms and state farms sent more than 1,000 of their young people to college and undertook to supplement their maintenance stipends. Tuition in the Soviet Union is free, and all students in Soviet col-

leges and specialized secondary schools who make good grades are entitled to state-financed maintenance stipends. During the 1962-63 academic year some 21 million rubles in stipends were paid to students in Byelorussian higher educational institutions.

Employment

For various reasons some of the graduates of general secondary schools did not go on to college or to a specialized secondary school. What did they do?

More than half the graduates — over 12,000 — learned one of a hundred or so trades — fitter, lathe operator, machinist, builder, sales clerk, tractor driver, combine-operator, and others — while they were in school and were immediately absorbed by industry. There were 45,000 more people gainfully employed in Byelorussia in the first half of 1963 than in the same period in 1962.

Jobs in industry, trade and transport were also open to those who had not acquired a skill at school. They could become apprentices with a wide choice of trades. In most industries manpower demand exceeds supply. The apprenticeship period is usually three months, with pay while learning.

Health

Free medical service and education constitute "invisible" income for the citizen of our random village. Budgetary allocations for these purposes came to more than 430 million rubles

in Byelorussia in 1962, better than 50 rubles per capita.

The more than 13,000 physicians in the republic give every six random villages one doctor. In cities and towns the doctor is immediately on hand; in rural localities the average range of operation of a medical institution is now no more than four miles. First aid is available everywhere, no matter how remote. If a surgeon is needed in a distant village, an air ambulance, state-maintained, carries him there. The republic's leading specialists make regular calls to country districts to advise the local doctors.

The average life span in our random village is 70 years; the annual birth rate is 2.35, and the death rate 0.65 — meaning that its population is growing by almost two persons a year.

Savings

Fourteen or fifteen of the random village families have savings in the bank. The average account is 250 rubles. Since medical services and education are free, the family spends this money on durable goods: cars, motorcycles, TV sets, refrigerators, pianos, washing machines, etc.

Five of the 100 inhabitants of our random village belong to amateur theater, art, and song and dance groups. Each year our random villagers go to the movies 1,400 times, the legitimate theater 28 times and the museums 13 times. Every fifth citizen is active in some sport or other.

Праз рэкі, дубровы, узгоркі, даліны
Ад Мінска, дзе ззяе граніт берагоў,
Нібыта магутнага дрэва галіны,
Дарогі да многіх цякуць гарадоў.
У горадзе кожнаму свае ёсць абрысы;
Нясе свае хвалі Бяроза-рака.
Там робіць для нас піяніна Барысаў,
Каб песні гучэлі ў розных кутках.
Гудкамі зара абвішчае пабудку,
І радасна бачыць, як гэтай парой
Бяссмерця курган каля сцен
Наваградка
Міцкевіча сцэжкі ўмывае расой.
Бярозы, бярозы!
То шлях беларускі
На захад прыгожаю стужкай пралёт.
Квітнеюць сады каля Слуцка
І Бабруйска,
Дзе помнікі славы стаяць між дарог.

Пятро ПРЫХОДЗЬКА.

ГАРАДАМ БЕЛАРУСІ

ЛІРЫЧНЫ РЭПАРТАЖ

Ты ведаеш горад? Азёры без краю
І зоркамі свеціцца вокны дамоў!
То сонца Бярозаўскай ДРЭС
Разлівае
Праменні, як музыку з нот правадоў,
Я чэсць аддаю пагранічнаму Брэсту.
Дадому ў экспрэсе імчыся назад,
Сукенкі найлепшыя жонкам,
Нявестам
Гэстыльны з Баранавіч шле
Камбінат.

Край родны бацькоў! Праязджалі
Яго мы
На поўнач і захад, на поўдзень
І ўсход.
Гасцінна страчалі нас Гродна
І Гомель,
Табе маё простае, пчырае слова,
Мой кут над Дняпром.
А там, над Заходняй Дзвіной,
Нібы віцязь,
Што мужным салдатам вярнуўся
З вайны,

Грыміць карпусамі індустрыі Віцебск,
Вябскі ўплятае ў свае дываны.
Шырокія сцэжкі праз нівы, узгоркі
Успілае суквеццем прырода сама, —
Да сцен Нафтаграда і Светлагорска.
Дзе блізка бары падступаюць
К дамам.
Сяброў сваіх маю я ў горадзе
Кожным.
Прабачце ж мне, тых гарадоў
Жыхары,
Чыхі не назваў я ў сваім
Падарожным.
Па роднай краіне йдучы на зары,
Нам дарог і люб кожны горад
Радзімы
І кут, за які мы хадзілі на бой,
Мы іх аднаўлялі рукамі сваімі
І сёння ўслаўляем іх працай сваёй.

НАМ ЁСЦЬ ШТО ПАКАЗАЦЬ

Слава аб Мінску, горадзе-партызану, горадзе-будаўніку, аб людзях, даўшых яму другое жыццё і склаўшых аб ім песні, разыйшлася далёка за межы нашай Радзімы. І не здзіўна, што з кожным годам усё больш і больш гасцей з-за рубяжа жадаюць сваімі вачыма ўбачыць наш цудоўны горад.

Нядаўна Мінск наведалі турысты з Даніі. Яны азнаёміліся з гісторыяй горада, сустрэкліся з яго жыхарамі і на развітанне запісалі ў кнізе водгукаў свае ўражанні. «Горад Мінск можна назваць сімвалам новага Саветаў Саюза, адраджанага з папалішчэй і руін другой сусветнай вайны».

Рабочыя з французскага заводу «Монюфранс», наведаўшы Мінск, адзначалі: «Мы былі прыемна здзіўлены. У музеі мы бачылі, якім страшным разбурэнням падвергся Мінск, якія грандыёзныя намаганні прыйшлося прыкладзі беларускаму народу, каб аднавіць гэты велічны горад...»

Многа дзён правялі ў Мінску турысты Бірмінгамскага аддзялення таварыства англа-савецкай дружбы. Яго сакратар В. Трэвар Тэйлар піша: «Усе людзі, з якімі мы сустрэкліся, усе мясціны, якія мы наведалі, далі нам багатае ўяўленне аб жыцці вашага народа. Мы не забудзем яго барацьбы ў мінулым і мірнай працы цяпер».

Нядаўна Беларусь наведалі муж і жонка Лесці з Францыі. Пан Лесці — французскі інжынер-будаўнік, і таму асабліва ён захапляўся тэмпамі нашага будаўніцтва. «Вашы будаўнічыя краны, нібы маякі, якія ўказваюць шлях да міру і шчасця», — заявіў ён. А яго калега — журналіст газеты «Ліберасьён» дадаў: «Мы ў захапленні ад да-

сягненняў сацыялістычнага будаўніцтва. Яшчэ ў Францыі мы чулі аб Мінску як аб горадзе-прыгажуне. Мы былі вельмі задаволены ўсім убачаным».

У Беларусь прыязджаюць не толькі турысты, але і дэлегацыі людзей розных прафесій. Сярод іх будаўнікі і медыкі, паліграфісты і станкабудаўнікі, работнікі сувязі і педагогі з многіх краін свету. Яны едуць да нас для таго, каб раскажаць аб сваёй рабоце, падзяліцца вопытам, павучыцца ў нас. Азнаёміўшыся з метадамі навучання ў школах Мінска, дырэктар палітэхнічнага музея ў горадзе Шверыне (ГДР) Вернер Богун піша: «Мы пераканаліся ў тым, што савецкая школа з'яўляецца для нас не толькі прыкладам, але і верным сябрам і дарадчыкам. Мы пазнаёміліся з палітэхнічным навучаннем у савецкіх школах. Настаўнікі з гатоўнасцю паказалі нам усё, што мы жадалі».

Нядаўна ў Мінск прыехаў ураджэнец Беларусі Гурыновіч. Звыш 40 год пражыў ён на чужыне і вельмі мала ведаў аб сваёй Радзіме. Пад Мінскам ён убачыў наш 40-тонны самазвал. «Я быў здзіўлены, што рукамі беларускага народа, які раней не меў нічога, акрамя вазоў, створана такая магутная машына, — гаворыць Гурыновіч. — А яна, нібы падмяўшы сваімі велізарнымі коламі мае папярэднія ўяўленні аб Беларусі, горада і велічна праімчалася міма».

Так, ёсць у беларускіх людзей такія машыны! Ёсць і цудоўныя дарогі, па якіх яны могуць імкліва мчацца.

З нашымі дарогамі пазнаёміліся не толькі тысячы аўтатурыстаў, але і аўтагоншчыкі. У студзені 1964 года ў Мінску быў дадзены старт міжнароднаму аўтаралі. Карэспандэнт газеты

«Дэйлі тэлеграф» В. Макензі пісаў у сваёй газеце аб нашых дарогах: «Дарогі большай часткай шырокія, роўныя, з выдатным пакрыццём, не ўступаюць лепшым брытанскім магістралям».

Душаўная прыгажосць і гасціннасць міралюбівага беларускага народа зачароўваюць замежных турыстаў. Пакідаючы рэспубліку, яны з удзячнасцю ўспамінаюць дні, праведзеныя ў Беларусі.

Мы велічы гаспадары і нікому не навязваем сваіх ідэй і поглядаў. Госці самі пераконваюцца ў перавазе сацыялістычнай сістэмы. Многія пасля наведвання Саветаў Саюза пачалі інакш адносіцца да нас і інакш глядзець на ўсё, што адбываецца ў Савецкай краіне.

Адзін з замежных турыстаў М. Андрэс гаворыць:

— У мяне было прадзятае ўяўленне аб СССР, аб яго людзях. Цяпер, пасля наведвання вашай цудоўнай краіны, у мяне ёсць толькі адно жаданне: зноў прыехаць сюды праз некалькі гадоў, каб паглядзець, наколькі тут усё змянілася».

У гэтыя перадсвяточныя юбілейныя дні Беларусь наведаюць тысячы замежных турыстаў і замежных гасцей. Наш народ з любоўю і гонарам за сваю Радзіму знаёміць іх са сваімі дасягненнямі і поспехамі ў сацыялістычным будаўніцтве.

Беларускі народ заўсёды гасцінна сустракае на сваёй зямлі тых, хто едзе да нас з чыстым сэрцам, адкрытай душой і добрымі мэтамі. Мы рады гасцям. Нам ёсць што паказаць ім.

А. ЛІСОУСКІ.

Мінск.

ГАСЦІНІЦА «МІНСК»

У цэнтры Масквы, на вуліцы Горкага, завершана будаўніцтва прыгожага дзесяціпавярховага будынка гасцініцы «Мінск». У новым атэлі — 356 утульных, выдатна абсталяваных нумароў. Яны прынялі першых гасцей.

Гэты лёгкі, сучаснай архітэктуры будынак узведзены са зборнага жалезабетону, шкла і алюмінію. Для аддзелкі нумароў, гасціных і іншых памяшканняў шырока выкарыстаны пластыкі, кераміка, каштоўныя пароды дрэва.

На першым паверсе гасцініцы — прасторны вестыбюль, кафэ, на другім — рэстаран. У абсталяванні «Мінска» ўдзельнічалі калектывы беларускіх прадпрыемстваў.

Рэстаран і кафэ атэля ўжо адкрыты. У іх меню — больш чым дваццаць розных беларускіх страў.

Шоў 1919 год. Гэта быў цюрккі час для маладой Савецкай рэспублікі. Чырвоная Армія стрымлівала нацск ворага на франтах. Для падаўлення ўнутранай контррэвалюцыі былі сфарміраваны спецыяльныя атрады, на чале якіх партыя ставіла найбольш адважных.

Адным з атрадаў, якія грамілі мяцежнікаў у Гомелі, камандаваў дваццаціпяцігадовы камуніст Мікалай Галадзед. У жорсткім баі яго атрад набіў значна пераўзыходзячым сілам праціўніка канчатковае паражэнне. Мяцежнікі былі вымушаны ўцякаць.

Некалькі пазней Галадзед прымаў актыўны ўдзел у разгоне тэрарыстычнай арганізацыі ў мясцовым сельскагаспадарчым інстытуце. У той час Мікалай Мацвеевіч быў студэнтам і членам праўлення інстытута. Ён змог арганізаваць і расставіць сілы актывістаў так, што банда была цалкам ліквідавана. У сутычках з тэрарыстамі малады камуніст праявіў мужнасць, смеласць і знаходлівасць.

Мікалай Мацвеевіч Галадзед нарадзіўся 22 мая 1894 года ў сям'і селяніна-бедняка на Гомельшчыне. У яго было цяжкае дзяцінства. Ён батрачыў у кулака, пасвіў жывёлу, чысціў стайні і кароўнікі. У 16 год галечка загінула юнака на шахты ў Крыварожжа. У рабочых сялянскі хлопчык многаму навучыўся. Ён стаў кваліфікаваным машыністам і электрамеханікам. Тады ж М. М. Галадзед наведваў марксісцкія гурткі, удзельнічаў у маёўках і сходах, якія праводзілі бальшавікі.

Асабліва актыўную рэвалюцыйную работу ён пачаў весці ў 1917 годзе ў арміі. Будучы членам камітэтаў розных часцей Паўднёва-Заходняга фронту, М. М. Галадзед цвёрда адстаяў і

абараняў ідэі бальшавікоў. Са зброяй у руках ён прымаў удзел у Вялікай Кастрычніцкай рэвалюцыі, а ў 1918 годзе ўступіў у рады Камуністычнай партыі.

М. М. Галадзед паспяхова выконваў самыя разнастайныя партыйныя заданні. Ён працаваў сакратаром сельсавета, членам валаснога рэўкома, старшынёй гарадскога рэўкома, старшынёй увыканкома. Напружаная вучоба, умение правільна арыентавацца ў складанай абста-

ноўцы, вялікія арганізатарскія здольнасці — усё гэта дапамагло Мікалаю Мацвеевічу стаць выдатным партыйным работнікам. У студзені 1924 года Галадзед выбіраецца членам часовага Беларускага бюро ЦК РКП(б), хутка — членам ЦК КП(б) Беларусі.

а ў снежні 1925 года — другім сакратаром ЦК.

У 1927 годзе М. М. Галадзед становіцца старшынёй Савета народных камісараў БССР. На гэтай пасадзе асабліва поўна праявіліся яго арганізатарскія здольнасці. За вялікія заслугі перад Савецкай дзяржавай Мікалай Мацвеевіч Галадзед быў ўзнагароджан ордэнам Леніна. Мікалай Мацвеевіч з'яўляўся дэлегатам XIV, XV, XVI і XVII з'ездаў УКП(б). На XVII з'ездзе ён быў абраны кандыдатам у члены ЦК партыі.

Усе свае веды і энергію М. М. Галадзед аддаў справе барацьбы працоўных Беларусі за ўсталяванне Савецкай улады, справе будаўніцтва сацыялізма.

«Бальшавіцкая непрымырмасць і ідэйнасць павінны прапізаць усю нашу работу на ўсіх участках будаўніцтва», — не раз гаварыў Мікалай Мацвеевіч. Ён быў стойкім Інтэрнацыяналістам, лічыў краевугольным каменем усёй палітыкі дружбу паміж народамі СССР.

У росквіце творчых сіл у 1937 годзе Мікалай Мацвеевіч падвергся неабгрунтаваным рэпрэсіям і стаў ахвярай самавольства культуры асобы. Цяпер часнае імя вернага ланіца Мікалая Мацвеевіча Галадзед адноўлена. Беларускі народ захоўвае памяць аб гэтым цудоўным чалавеку.

В. ПЫЖЫКАУ,
член КПСС з 1917 года.
Мінск.

ВЕСТКИ З КАПЫЛЬШЧЫНЫ

ГАЗАВЫЯ ПЛІТКІ У ДАМАХ ХЛЕБАРобаУ

У дастатку жывуць калгаснікі сельгасарцелі «Семежава». На шырокіх роўных вуліцах вырастае ўсё больш і больш прыгожых новых дамоў. У многіх кватэрах можна ўбачыць

газавыя пліты. Балоны з газам устаноўлены ў дамах І. Манакі, А. Краснеўскага, В. Хіхлуны і іншых. Толькі за апошні час «блакітнае паліва» атрымалі больш 20 сям'яў калгаснікаў.

Газыфікацыя кватэр хлебарабаў вядзецца ў калгасе імя Ул. І. Леніна, у саўгасе «Доктаравічы».

«МАСКВІЧ» — У ГАРАЖЫ КАЛГАСНІКА

Калгас «Рассвет» упэўнена ідзе па шляху крутога ўздыму. З кожным годам растуць яго непадзельныя фонды, павялічваецца аплата працаўдзячэў. На свае зберажэнні яны набываюць каштоўныя рэчы: тэлевізары, радыёпрыёмнікі, матацыклы. А цядаўна калгаснік Мікалай Карпук купіў легкавую аўтамабільную «Масквіч».

М. СЯВУК.

РАСТУЦЬ ГАРАДКІ НАВУКІ

НА АНГАРЫ

ІРКУЦК. На левым беразе Ангара, ніжэй плаціны Іркуцкай ГЭС, пачалося будаўніцтва Іркуцкага акадэмічнага гарадка. Ён будзе другім па велічыні на ўсходзе краіны пасля Новасібірскага.

Акадэмагарадок будзеца па суседству з новым буйнейшым у Сібіры Палітэхнічным інстытутам, дзе зараз 12 тысяч студэнтаў, а гадоў праз шэсць будзе 20 тысяч. Тут жа заклада-

юцца будынкi Іркуцкага дзяржаўнага ўніверсітэта.

Гарадок будзе простым і прыгожым. Упершыню ў Іркуцку тут узведзюць дзевяціпавярховыя будынкi.

У БЕЛАРУСІ

МІНСК. Паблізу старога будынка Акадэміі навук БССР узводзіцца навуковы гарадок па тыпу Сібірскага. Толькі ў бягучым годзе ўступілі ў строй два карпусы. У адным вучоныя — батанікі, мікрабіёлагі, золагі, генетыкі, паразітолагі і іншыя атрымалі цудоўную эксперыментальную базу. Кабінеты і лабараторыі аснашчаны сучасным абсталяваннем, якое дазваляе весці складанейшыя даследаванні з прымяненнем ізатопаў. У другім корпусе — інстытут фізікі цвёрдага цела і паўправаднікоў.

Хутка атрымаюць новы будынак і вучоныя-хімікі. У гэтым годзе справіць навааселле і Інстытут фізікі. Узводзіцца таксама будынак бібліятэкі на два мільёны тамоў. Запраектаван корпус вылічальнага цэнтра Інстытута матэматыкі і вылічальнай тэхнікі.

САРДЭЧНАЕ ЗАПРАШЭННЕ

Наш зямляк Іван Юхаў з Францыі проці расказаць аб роднай вёсцы Выні былога Слуцкага павета, аб тых зменах, што адбыліся ў ёй, аб жыцці аднавяскоўцаў.

З п'сьмом земляка ў кішані я сыйшоў з аўтобуса ў Нясвіжы і накіраваўся ў раённы Савет дэпутатаў працоўных. Там мне казалі, што вёска нашага земляка цяпер адносіцца да Бабаўнянскага сельскага Савета Капыльскага раёна.

— Дабрацца туды проста, — казалі мне. — Хутка будзе аўтобус на Бабаўняны, а там да Выні паўтара кіламетра.

Падзякаваўшы за параду, я накіраваўся на аўтобусную станцыю і ў хуткім часе быў у вёсцы. Яна расцягнулася на некалькі кіламетраў уздоўж рэчкі Выні, ад якой і атрымала сваю назву. Родны куток земляка патанае ў маладой зеляніне.

У вёсцы я сустрэўся з пляменнікам Івана Юхава Станіславам Ігнатавічам Юхавым. Ён працуе кавалём, і ў дні перад сяброў у яго было шмат работы. Калі ён вызваліўся ад тэрміновых спраў, мы пайшлі з ім па вёсцы.

ведвае 9-ы клас у вёсцы Пацейкі, за 6 кіламетраў адсюль. Там 11-годка.

— І што, дзеці ходзяць туды пешшу? — спытаў я.

— Навошта пешшу! Вунь, на ўзгорку, бачыце ланцужок веласіпедыстаў? Гэта школьнікі вяртаюцца з заняткаў.

Мы іздём далей па вёсцы.

— А вось гэтыя бярозкі, — гаворыць Станіслаў Ігнатавіч, — сваімі рукамі калісьці пасадзіў дзядзька. Бачыце, як яны разрасліся і якімі прыгожымі сталі. Жывуць яшчэ ў вёсцы і аднагодкі дзядзькі, якіх ён добра памятае. Разам гадаваліся і бегалі на рэчку з Мікалаем Мецькам, Мацеем Юхавым. Зараз Мікалай Ігнатавіч Мецька атрымлівае пенсію. Яго старэйшая дачка Марыля вучыць дзяцей у школе, а малодшая яшчэ вучыцца на настаўніцу. Сын Мікалай працуе ў саўгасе. Шмат вясновай моладзі закончыла вышэйшыя і сярэднія навучальныя ўстановы.

— Добра жыву я, добра жывуць усе аднавяскоўцы, будзем новыя дамы, добра зарабляем. У вёсцы ёсць магазін, дзе можна купіць усё ад запалак да тэлевізараў. Працаваць стала лягчэй, бо ў саўгасе многа ўсялякай тэхнікі. Усе даботы і шчаслівае жыццё дала нам Савецкая ўлада. Дзядзьку майму Івану Іосіфавічу перадайце сардэчнае прывітанне і запрашэнне наведаць нас. Ён будзе ў нас жаданым госцем.

Г. БЯЛЬКЕВІЧ.

ЖЕ КІПЕУ БАБРУЙСКИ КАЦЕЛ

ВУЛІЦА Пушкіна, дом № 163. Бабруйска к р а я знаўчы музей. Многа тут знаёмых і цікавых дакументаў. Але мы пазнаёмліся толькі з тымі, якія маюць адносіны да вызвалення Бабруйска ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў. Зводкі Савінфармбюро,

аваў генерал арміі Ракасоўскі, перайшлі ў наступленне. З 24 па 29 чэрвеня яны правалі, абарону працінулі на поўнач ад Рагачова і на поўдзень ад Парыча, акружылі і знішчылі Бабруйскаю групу нямецка-фашысцкіх войскаў. У выніку баёў у раёне Бабруйска было разгромлена шасць варожых дывізіяў, забіта 50 тысяч гітлераўскіх салдат і афіцэраў і ўзята ў палон 23 680, знішчана 216 танкаў і самаходных гармат, 1322 гарматы, 1370 мінамёт, 3660 кулямэтаў, 8360 аўтаматаў. Захоплены велізарныя трафей.

У тыя дні многія саўвецкія воіны правялі цуды гераізму і адвагі. Напрыклад, камсамольцы-танкісты Дзмітрый Камароў і Міхаіл Бухтуеў сваёй машынай таранілі фашысцкі браняпоезд на станцыі Чорныя Броды, які вёў артылерыйскі агоны на нашых войсках. Камандзір гарматы Сяргей Уласенка са сваім разлікам знішчыў 6 варожых танкаў, 8 гармат і 355 фашыстаў. Бухтуеў, Уласенку і многім іншым было прысвоена званне Герояў Савецкага Саюза.

Мінула амаль 20 гадоў з тых памятных часін. Велізарныя змены адбыліся на месцы, дзе калісьці «кіпеў» бабруйскі кацёл. Няма там больш руін і папалішчаў. Памаладзёў, распрастаў свае плечы, стаў прыгажэйшым, чым быў да вайны, Бабруйск, адбудаваліся каласныя веці.

Сёння Бабруйск—буйны прамысловы цэнтр. Дастаткова сказаць, што за пасляваенныя гады тут выраста паўтара дзесятка новых прадпрыемстваў. Помпы, катлы - параўтаральнікі, спірт зтылавы, прычаты трактарныя, трубы, дрэзнажныя, вальныя прыкаты, вальныя абутак, рэгенерат, брыззол, рэалін, фанера, вагі і дзесяткі іншых наваў вырабаў яго прадпрыемстваў вядомыя далёка за межамі нашай рэспублікі. Так, машынабудавальнік завода імя Ул. І. Леніна выконвае заказы 135 хімічных прадпрыемстваў і будуюць краіны.

Калі з Мінска пад'язджаеш да горада, у вочы кідаюцца гмахі новых велізарных карпусоў. Гэта цэкі завода гумава-тэхнічных вырабаў. Маладое прадпрыемства з кожным днём набірае разгон. Да канца года яно ў паўтара раза павялічыць выпуск прадукцыі.

З месяца ў месяц, з квартала ў квартал прамысловы перавыконвае планавыя заданні. Дастаткова сказаць, што за 5 гадоў сямігодкі звыш заданняў выпушчана прадукцыі на 67 мільёнаў рублёў. Расце колькасць ударнікаў і калектываў камуністычнай працы. Ганаровае званне прысвоена ўжо 3733 рабочым і 227 брыгадам і ўчасткам. Маякамі, з якіх бяруць

прыклад, з'яўляюцца слесары, інструментальшчыкі, станочнікі Ю. Праказаў, А. Шкляроўскі, В. Акуліч, Г. Давідчык, Ш. Папуша—завода імя Ул. І. Леніна і многія іншыя.

Прайдзіцеся сёння па вуліцах Савецкай, імя Гоголя, Пушкіна, Горкага, Сацыялістычнай, Інтэрнацыянальнай, Стрычніцкай. Усюды — новыя шматпавярховыя жыллыя дамы, школы, дзіцячыя установы, клубы, бальніцы, магазіны, сталовыя. А колькі тут зеланіны! У горадзе, бадай, не знайсці месца, дзе б не крэзваліся пладоўныя і дэкарэтыўныя дрэвы, кусты, кветкі.

Старшыня выканкома горавета М. І. Юдзін пазнаёміў нас з планами на будучае. Хутка пачнуцца работы па забудове паўночнага жыллага раёна. Мноства чатырохпавярховых дамоў, у якіх будуць жыць 52 тысячы жыхароў, утвораць як бы яшчэ адзін новы горад. Адбудоваўся, змяніў свой выгляд не толькі Бабруйск. Тое ж можна бачыць і ў вёсках, ад якіх фашысты пакінулі папалішчы.

Сельгасарцель «Гігант» нездарма занесена на Дошку гонару вытворчага ўпарадкавання. З дня ў дзень павышаюцца тут надой малака, вытворчасць мяса. Летась тут вырашчана па 12,9 цэнтнера збожжя і 123 цэнтнеры бульбы з гектара. Узят абавязальства—збожжавыя сёлета атрымаць на круг па 15 цэнтнераў і бульбы—па 150 цэнтнераў. Гэты абавязальства будуць павялічыць.

... У Бортніках, Міхалёве, Лебядзёўцы, Лельчыцах, Бірчы і іншых вёсках—помнікі, ля якіх кляпатлівымі рукамі нагаджаюць аб бабах, якія тут адбыліся дваццаць гадоў назад. Удачныя людзі ніколі не забудуць імяны тых, хто аддаў сваё жыццё за Радзіму, за шчасце тых, хто жыў сёння на гэтай вольнай зямлі.

Герой Савецкага Саюза Д. Ц. Гуляеў загінуў смерцю храбрых у бабах з фашыстамі на тэрыторыі Старобінскага раёна.

У пачатку Вялікай Айчыннай вайны Гуляеў, які ішоў на скончыў ваіна-палітчынае вучылішча, служыў у Бабруйскім гарнізоне. Пасля аднаго яроўнага бою Гуляеў з групай воінаў апынуўся ў акружэнні. Цёмнай вольскай ноччу праз топія балоты салдаты на чале з Гуляевым вырваліся з варожкаго коўдзі. Але фронт перасунуўся далёка на Усход. І невялікая група саўвецкіх салдат рушыла ў беларускія лясы. Там Гуляеў арганізаваў партызанскі атрад, у які адрыву пачалі прыходзіць мясцовыя жыхары. Гуляеўчы наладжвалі баявыя аперацыі на тэрыторыі Старобінскага, Любанскага, Слуцкага, Капыльскага, Жыткавіцкага, Луцкага раёнаў. І ўсюды яны былі гразой для ворага.

Немцы загаварылі аб атрадзе. Яны не раз кідалі на яго знішчэнне вялікія сілы, а за галаву партызанскага ваяка давалі многа грошай. Але Гуляеў быў няўлоўным. Ён стаў камандзірам брыгады імя Аляксандра Неўскага.

Расплата з ворагам за камандзіра была бялітаснай. Пад Панічамі і Старобінкам, Слуцкам і Любанію, Гускам і Чырвонай Слабадой загінулі сотні гітлераўскіх захопнікаў. Хутка аднаму з партызанскіх атрадаў брыгады было прысвоена імя Дзмітрыя Гуляева.

... Адрываме ваіна. Але народ памятае аб тых, хто аддаў сваё жыццё за яго шчасце. Заўсёды будучыя памітаць праёўнага Беларуса і аб Дзмітрыі Цімафеевічу Гуляеву. Радзіма — высокая ацанка яго заслугі. Яму прысвоена званне Героя Савецкага Саюза. У Любанскім вытворчым ўпраўленні ёсць каласа, які носяць яго імя. Імем Д. Ц. Гуляева названа і адна з прыгажэйшых вуліц у гарадскім пасёлку Старобін. Свята захоўваюць памяць аб героі будучыя маладога беларускага рада Салігорска. У гэтых месцах у суровыя гады вайны валаў атрад Гуляева.

Родныя Д. Ц. Гуляева доўга нічога аб ім не ведалі. Яго маці 73-гадовай Васіліса Трафімаўна Гуляева жыла на Украіне, жонка—у Маскве.

У Гуляева быў сын Валеры. Калі загінуў бацька, яму было 2 гады, а ціпер ён служыць у Савецкай Арміі. Ндаўна дарагіх гэсцей. Прыехалі маці Дзмітрыя Гуляева Васіліса Трафімаўна, брат Аляксандра Кірылаўна і сын Валеры. Ваіна раскідала гэтых людзей па ўсім свеце. І воль ціпер яны сустраліся. Бабуля ўпершыню ўбачыла ўнука.

... Ты ўвесь у бацьку,— пацха шантага яна, прыскакачы да грудзей светлую галаву ўнука.

Так, часу прайшло няма—цэлых 20 год і воль гэтыя людзі, якія прыхалі з розных месцаў, сустраліся, урашце, даведліся, дзе пахаваны дарагі і чалавек.

Краноучай была сустрача родных героя з настаўнікам-пенсіянерам Ніканорам Рыгоравічам Ключановічам і піянерамі Старобінскай школы. Бо гэта ж яны адчуалі сям'ю героя. Піянеры падіслі гэтым жыўныя кветкі.

А на другі дзень у гарадскім парку каля помніка Героя Савецкага Саюза Д. Ц. Гуляеву адбыўся мітынг. Сям'я героя павыла ў калгаса імя Гуляева, гасціла ў будаўнікоў Салігорскага калінінаго каміната, у піянераў Старобінскай сярэдняй школы. Усюды гэсцам быў аказан радушыны прыём.

Рэбаты працягваюць збіраць для свайго краязнаўчаго музея дакументы, якія расказваюць аб Дзмітрыі Цімафеевічу Гуляеву, перапісваюцца з яго маці.

Павел БАРОДКА, слухач Мінскай вышэйшай партыйнай школы.

Трыгобнім цяжарам плечы маці прыгобрыць сёння...

НАРАДЖЭННЯ 41- ГА ГОДА

«Нараджэння сорак першаго года Стаць павіны на вільк вайсковы!»— і суровага часу пільк Зноўку чвэца ў гэтых словах.

Толькі ён не ішоў — дый годзе, Толькі плакала маці вноці, ...Кожны месяц паштар прыходзіў, Кожны месяц рыпелі вароты.

ЁН ЗМАГАЎСЯ ЗА БЕЛАРУСЬ

Герой Савецкага Саюза Д. Ц. Гуляеў загінуў смерцю храбрых у бабах з фашыстамі на тэрыторыі Старобінскага раёна.

Прайшло больш дваццаці год з таго часу, як на заходняй беларускай граніцы, ля сцен старажытнага Брэста ішлі кровапралітныя баі. Байцы, падзвігі якіх стаў легендай, мужны абаранілі рубяжы сваёй Радзімы.

ПРЫГОДЫ «СЛУЦКАГА ПОЯСА»

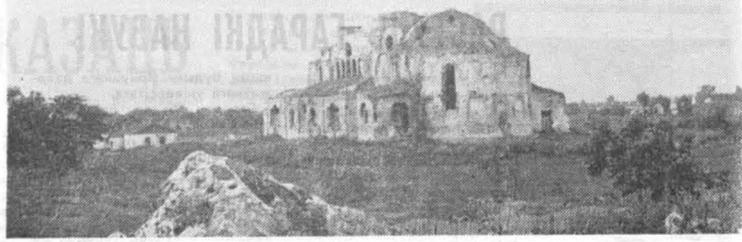
На востраве, што ў Загальскіх балотах, знаходзілася рэдкая газета «Народны мсвівец», орган слуцкага падпольнаго райкома партыі. Невялікі калектыв рэдкіх на чале з Міколам Данстанкам выдаў некалькі экзэмпляраў зборніка вершаў «Слуцкі пояс». За кніжкі была чарга.

Гэта кніжка ў Слуцку была падкінута ў гестапа і на квартиру рэдактара гітлераўскага лістка «Слуцчанин» Рыгора Казіка. Ндаўна пазт, графманам, Рыгор Казак аж самалеў, калі ўбачыў «Слуцкі пояс». Кніжка-партызанка была для яго, як бомба. Гэта быў яму падарунак «на слаўнае 50-годдзе!» «Выратаваў» Казіка ягоны дружок, брудны пісак Майсей Сяднёў.

Спадар, у дзень вашага юбілея я разгортваю партызан на ўсім правалах за гэты паклёп на Слуцчанин,—малой языком, што сабжа хвастом; супрашоўнік паганнага лістка. І ў той жа час, мусіць, не змарок, даў ацэнку кніжцы, назваўшы яе партызанскай зброяй.

Падпольнік Салуччыны, які яшчэ не мелі гэтага зборніка, зацікавіліся ім. Калі ворагі так баіцца гэтых вершаў, значыць, яны моцныя. І папрасілі яны ў газеті «Народны мсвівец», каб і ім прыслалі «Слуцкі пояс».

«Голас Радзімы» № 44 (820)

ДРУГОЕ НАРАДЖЭННЕ КНІЖКІ-ПАРТЫЗАНКІ

У невялікай кніжцы «Слуцкі пояс» незвычайна лёсе. Нарадзілася яна ў беларускіх лясах восенню 1943 года. Пазт-партызан Анатоль Астрэйка неж у гадзіны зацішка прачытаў сакрэтара Слуцкага падпольнаго райкома партыі Івалту Канановічу сваю новую верш «Беларусь-партызанка». Задзусьныя радкі вельмі спадабаліся сакрэтара падпольнаго райкома.

А паперу дзе возьмем? — У фашыстаў. Нападзілі засаду на фашысцкі абор, які дастаўляў паперу ў Слуцк. Рэдактару партызанскай шматтыражкі «Народны мсвівец» Міколу Данстанку даручылі рэдагаваць зборнік вершаў «Слуцкі пояс». Разведчыкі Аляксандр Залаты і Аляксандр Бяляеў з бярозы і дуба выразалі гравіоры для вокладкі і заставак. Тысяча экзэмпляраў кнігі праз месяц разыйшлася па партызанскіх атрадах. А хутка загучалі народныя песні на вершы Анатолія Астрэйкі.

І. НОВІКАУ.

НЕ ЗАБУДЗЕМ, НЕ ДАРУЕМ

Кожны наш чалавек, што жыўе за мяжой, мае шмат горкіх успамінаў, якія нельга забавіць. У час вайны, у 1943 годзе, я працаваў на чыгуначнай станцыі. Разам са сваймою працавалай саўвецкай жонкай, прывезеныя гітлераўскімі малочкамі з Беларусі, Расіі, Украіны. Работа была цяжкая, а ежы амаль не давалі. Кожны дзень некалькі чалавек паіравалі ад зніслайначай працы і голаду.

Непадалёку ад станцыі быў вількі перасильны лагер. Кожны дзень з усходу прысылалі змалоны з саўвецкімі людзьмі, якіх перапраўлялі ў гэты лагер. Хадзілі чуткі, што там людзям давалі адзежку і ядрэзна кармілі, а потым накіроўвалі на такую работу, дзе можна было пратрымацца да канца вайны.

Адночы прыбыў вількі змалон з малымі хлопцамі і дзяўчатамі. Іх таксама накіроўвалі ў гэты лагер. Мы разгаварыліся з адной прыгожай дзяўчынай Галіяй з Кіева і з не жаніхам Васям Максімавічам, Вася і Галія паабяшвалі нам, што прыйдуць да нас і прынесуць хлеба, але Мікалай (ён быў родам з Мінска), які працаваў побач са мной, сказаў:

Гэтым не дапаможаш, мы ўсё роўна загінем тут, калі не з годлу папэрэм, дык фашысцкія паразіты даб'юць. Дапамажыце лепш як-небудзь перабрацца ў гэты лагер. Дамовіліся, што ноччу Вася прыйдзе за намі і правядзе ў лагер. Сабралася нас каля 50 чалавек, ляжым каля калючага дроту, чакаем. Перад спітаннем Мікалай, які стаў за дратам, наведміў: «Ідзе!» Мы ўсе

падхапіліся бегчы за Васем, але ён, зніслаіны, апусціўся на зямлю і ад стомы не мог сказаць ані слова. Нехта чыркнуў за палкай, і мы ўбачылі, што Вася ўскнуў у крыві, як бышчам дабываў пад крывяным дажджом.

Праз некалькі хвілін, аддыхаўшыся, ён сказаў, што ўсіх хлопцаў і дзяўчат расстралялі. Мы аслупянілі: ніяко ўсіх людзей, якіх тысячамі кожны дзень прывозіць змалоны, забіваюць? Гэта ж перасильны лагер.

— Нікі гэта не перасильны лагер,— сказаў Вася,— і ежы там ніякай не даюць, і на работу не адпраўляюць. Заводзяць людзей за камяную агарожу і ўсіх: дзяцей, жанчын, старых — расстрэльваюць з кулямэтаў. Так і з намі было,—пратыгваў свой расказ хлопцэ.—Іжылаі мы на сярэй зямлі да позняй ночы, а потым нам казалі, што палавіна пойдзе піць чай з хледам, астатнія потым. Пайшлі і мы з Галіяй. Толькі зайшлі за агарожу, адразу ж адкрылі кулямётны агонь.

Васю параніла, і ён страціў прытомнасць. Калі апрытомнеў, убачыў, што знаходзіцца ў лесе, куды прывезлі групы, каб заканаць. Паўсюдем дабрэўся да кустоў, а адтуль—да нас.

Чалавек, якому давялося перажыць гэкія жахі, ніколі гэтага не забудзе і не даруе. Зарэз у Заходняй Германіі фашызм зноў узнімае галаву. Людзі ўсёго свайго павіны аб'яднацца, каб скараціць яму сваё рашучае «НЕ!»

ФРГ. Яўген НІКАЛАЕВ.

ПРАЗ ВОГНЕННЫЯ ГАДЫ

Вані Шнігіра. Не вельмі прамым аказаўся шлях юнака. Збіты з панталыку, ён у першыя дні апынуўся па той бок барыкады. Але не надоўга. Ён упараг шпунуў сустрачы з партызанамі і пазнаёміўся з групай разведчыкаў. Чэкісты разгадалі імяненне хлопца дабраўсмыслена служэцкіх заданні, неаднаразова праіраўся ў горад. Яму, Вані Шнігіру, было даручана прывесці ў выкананне смяртэльна прыгавор рэдактару «Беларускай газеты» Казлоўскаму. І ён смела выканаў заданне.

А. ТОУСЦІК.

АНТОН Бялевіч — паэт, аб творчасці якога пісалі многія крытыкі: бо ім створана ўжо дваццаць сем кніг вершаў і паэм, нарысаў і фельетонаў. Многія творы яго пераводзіліся на рускую, украінскую, таджыкскую і іншыя мовы.

Прыпамінаецца нядаўні верш Антона Бялевіча, прысвечаны такой важнай міжнароднай праблеме, як усеагульнае паўнае раззбраенне.

Навечна зброю пахаваць!
У бездань—вогненныя залпы!

Каб род людскі не пачынаў
Планеце зноўку з нейкай малпы.

ЦУДОЎНЫ КАМЕНЬ

На паліцах кніжных магазінаў нядаўна з'явілася невялікая кніжка пад назвай «Цудоўны камень». Аўтар яе—мінскі журналіст Анатоль Чаркасаў. Ён расказвае аб будаўніцтве Салігорскага калійнага камбіната. На працягу некалькіх год аўтар часта прыязджаў на Старобіншчыну, быў сведкай закладкі шахтаў. На яго вачах шахцеры выдавалі на-гара першыя тоны калійнай солі, пускалі першую чаргу новага камбіната. Герцаў будні будаўніцтва знайшлі жывое адлюстраванне ў кнізе А. Чаркасава. Разам з тым малады пісьменнік пайшоў далей. Ён нібы запрасіў чытача зрабіць з ім цікавую экскурсію ў глыб стагоддзю, калі пачаў утварацца ў петрах зямлі гэты цудоўны скарб, які становіцца цяпер крыніцай урадлівасці калгасных і саўгасных палёў.

Зробім агаворку. Кніга Анатолья Чаркасава адрасавана юным чытачам—будучым шахцерам, геологам-разведчыкам, машыністам падземных камбайнаў, хімікам. Аднак і дарослы чытач прачытае яе з цікавасцю і вялікай карысцю для сябе.

Вось першы раздзел—«Геалагі пачынаюць пошукі». Не простая гэта справа—знайсці недзе глыбока пад зямлёй карысны выкапень. Як можа чалавек разгледзець тое, што схавана пад велізарнай таўшчыняй зямных парод? У гэтым яму дапамагае дасканалая тэхніка. Расказваючы аб пошуках калійнай солі на Старобіншчыне, аўтар знаёміць нас са спосабамі разведкі петраў нашай планеты, якімі карыстаюцца геологі.

На зямлі ёсць многа месца нараджэнняў каменнай, або, як мы прывыклі называць яе ў быту, паваранай солі. А вось залежы калійнай — вялікая рэдкасць. Чаму? Калій жа адзін з самых распаўсюджаных у прыродзе хімічных эле-

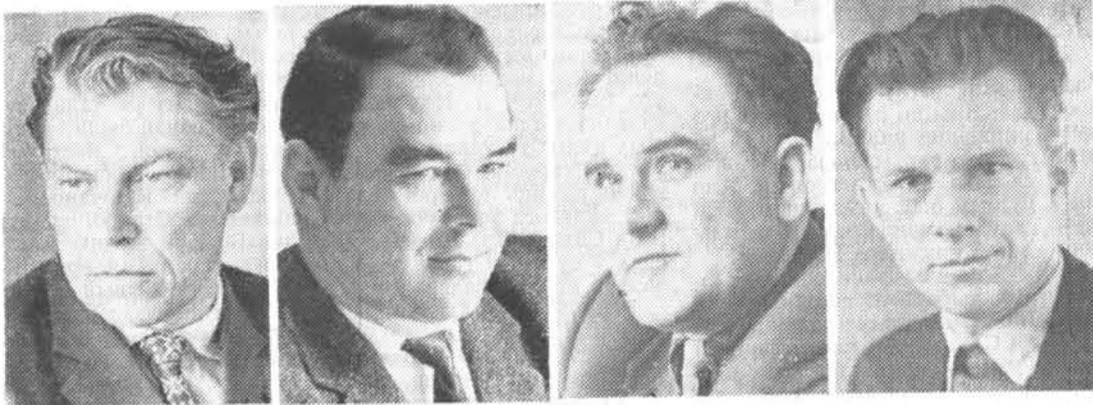
ЛАСРЭАТЫ прэміі імя Янкі Купалы і Якуба Коласа. Гэта ўжо стала традыцыяй у Беларусі.

Зерні, некалі кінутыя ў родную неўміручую глебу Купалам і Коласам, сёння далі багаты ўсход.

Нядрэны плён прынеслі нам і апошнія гады. З'явіліся цікавыя кніжкі прозы і паэзіі. Аўтарам лепшых з іх прысуджаны прэміі імя Янкі Купалы і Якуба Коласа. Вось яны—лаўрэаты. Купалаўскія прэміі за паэзію атрымалі Сяргей Дзяргай і Кастусь Кірэнка. За праяўленыя творы прэміі імя Якуба Коласа прысуджаны Янку Брылю і Васілю Быкаву.

Творчасць таленавітага беларускага празіка-наведзіста Янкі Брыля добра вядома. Бадай, самая адметная рыса яго апавяданняў—гэта псіхалагічная дакладнасць, паэтычнасць дэталю і надзвычайная выразнасць выяўленчых сродкаў. Янка Брыль выдаў шмат кніжак, якія палюбліся нашаму чытачу. А за зборнік апавяданняў «Працяг размовы» пісьменніку

СЛОВА ПРА ЛАЎРЭАТАЎ

С. Дзяргай

К. Кірэнка

Я. Брыль

В. Быкаў

прысуджана ганаровая прэмія.

Васіль Быкаў прыйшоў у беларускую літаратуру ў апошнія дзесяцігоддзе. У яго свая тэма—тэма барацьбы з фашызмам. У апавесці «Трэцяя ракета» ён піша пра мужнасць простага савецкага салдата. Драматызм падзей,

напружанасць дзеяння і выключнасць абставін, у якіх трапляюць яго героі,—усё гэта робіць твор цікавым і захапляльным. Васіль Быкаў за гэту аповесць адзначаны Коласаўскай прэміяй.

Добрую радасць прынеслі аматарам паэзіі вершы Сяргея Дзяргая. Дыяпазон паэта

вельмі шырокі. Ён аднолькава ўсхвалявана піша і аб ахвярах Хірасімы, і аб закаханай дзяўчыне.

Пафаснасць, грамадзянская ўсхваляванасць, актуальнасць тэматыкі—усё гэта характэрна для вершаў новага зборніка Кастуса Кірэнка «Смага».

ПЯСНЯР СУЧАСНАСЦІ

ДА 50-ЦІ ГОДДЗЯ З ДНЯ НАРАДЖЭННЯ

Антон Бялевіч увайшоў у літаратуру як паэт-воін, перажыўшы і бачыўшы многае ў сваёй маладосці. Просты сялянскі хлопец рана пачаў самастойнае жыццё. У час вайны не раз бываў у партызанскім тыле, крохчў тымі нялёгкімі дарогамі, па якіх прайшлі мільёны савецкіх людзей, перамогшы ў барацьбе з ворагам і будуючы новае светлае жыццё.

Ніколі мы не забудзем вобраз маці-партызанкі Маланні

Корчак з паэмы Бялевіча «Мой майстар». Вось яна ідзе па вёсцы, несучы ў руках палаючую свечку. Моцны вецер не ў стане пагасіць агня, прыкрытага грудзямі, заслоненага рукамі. Маці данесла запаленую свечку і ўпала на родным парозе ад варажой кулі. Нішто не згасіла агонь яе сэрца—ні вецер, ні бура, ні цяжкі свінец. Ён будзе заўсёды гарэць, як полымя вечнага агню ля помніка героям.

ГАНАРОВЫЯ ЗВАННІ

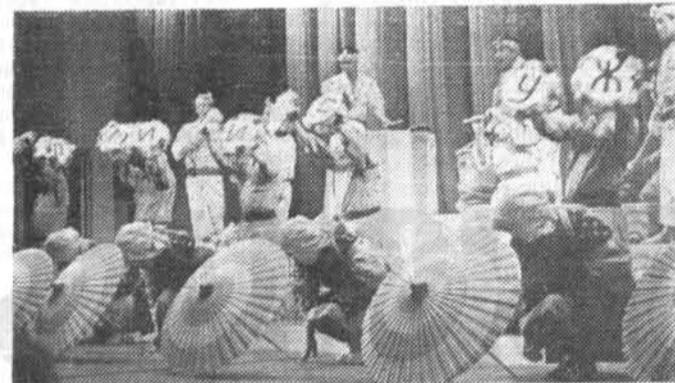
Саліткам Дзяржаўнага ордэна Леніна Акадэмічнага Вялікага тэатра оперы і балета Беларускай ССР Тамары Ніжнікавай і Нінэлі Ткачэнка за заслугі ў галіне опернага мастацтва Указам Прэзідыума Вярхоўнага Савета СССР прысвоена ганаровае званне народнага артыста СССР.

За заслугі ў развіцці савецкага музычнага і харэаграфічнага мастацтва групе работнікаў Вялікага тэатра оперы і балета Беларускай ССР прысвоены ганаровыя званні народнага артыста Беларускай ССР, заслужанага дзеяча мастацтва Беларускай ССР і заслужанага артыста Беларускай ССР. Вялікая група работнікаў гэтага тэатра ўзнагароджана Ганаровымі граматамі і Граматамі Вярхоўнага Савета Беларускай ССР.

ГОСЦІ МІНСКА

Некалькі дзён гасціла ў Мінску група кампазітараў Савецкай Літвы. Яны пазнаёмілі беларускіх кампазітараў і аматараў музыкі сталіцы з творамі літоўскай музыкі. Адбыўся вялікі канцэрт камернай музыкі літоўскіх кампазітараў. Госці выступілі па беларускім тэлебачанні. Узаемнае азнаямленне дзвюх брацкіх музычных культур спрыяе далейшаму развіццю творчай дружбы.

НА ЗДЫМКУ: беларускія кампазітары і музыканты сустракаюць сваіх калег у Мінскім аэрапорце.

Цікавая і разнастайная праграма Дзяржаўнага ансамбля народнага танца Саюза ССР, гастролі якога нядаўна закончыліся ў Мінску. Танцы народаў Савецкага Саюза складаюць вялікую частку южнай канцэртнай праграмы ансамбля. Вядомы калектыў паказваў сваё майстэрства амаль ва ўсіх краінах свету.

НА ЗДЫМКУ: танец «Хітры Ману» з сюіты мардоўскіх народных танцаў.

Фота Ул. КРУКА.

ПЛАНЕТА ЗА ТЫДЗЕНЬ · ПЛАНЕТА ЗА ТЫДЗЕНЬ · ПЛАНЕТА ЗА ТЫДЗЕНЬ · ПЛАНЕТА ЗА ТЫДЗЕНЬ

ПЛАНЕТА ЗА ТЫДЗЕНЬ · ПЛАНЕТА ЗА ТЫДЗЕНЬ · ПЛАНЕТА ЗА ТЫДЗЕНЬ · ПЛАНЕТА ЗА ТЫДЗЕНЬ

ХВАЛЮЮЧАЯ СУСТРАЧА

29 мая ў гасцях у Савецкага камітэта па культурных сувязях з суайчыннікамі за рубяжом была вялікая група амерыканцаў рускага паходжання. Суайчыннікі з ЗША робяць турыцкую паездку па Савецкай краіне, сустракаюцца са сваімі роднымі. Некаторыя з іх пакінулі Радзіму пяцьдзесят год назад.

Гасцей віталі старшыня камітэта В. М. Малыеў, пісьменнікі Л. Нікулін, В. Захарчанка і іншыя. Усхвалявана расказвалі аб сваім жыцці, аб любві да Радзімы рускія амерыканцы П. Яраш, А. Капціловіч, М. Папоў, Сцяпан і Марыя Зулька. «Мы рады росквіту савецкай Радзімы і жадаем моцнай дружбы паміж ЗША і СССР», — падкрэслівалі ў сваіх выступленнях госці.

ХІХ СЕСІЯ ЕЭК

У Жэневе адбылася ХІХ сесія Еўрапейскай эканамічнай камісіі, якая з'яўляецца рэгіянальным органам Арганізацыі Аб'яднаных Нацый. У рабоце сесіі прынялі ўдзел еўрапейскія краіны — удзельніцы ЕЭК і ЗША, а таксама назіральнікі ад некаторых краін і міжнародных арганізацый. Разам з дэлегацыяй СССР у рабоце сесіі прынялі ўдзел дэлегацыі Беларусі і Украіны, якія з'яўляюцца членамі камісіі. Дэлегацыя Беларускай ССР была прадстаўлена

т.т. Фёдаравым Л. І. (кіраўнік дэлегацыі), Калбасіным В. С., Фядотавым К. К. і Руднікам І. В.

Дэлегацыя Беларускай ССР прыняла актыўны ўдзел у рабоце сесіі. Члены дэлегацыі выступілі 11 разоў, у тым ліку па такіх важных пытаннях, як «Работа камісіі ў цэлым» і «Агляда эканамічнага становішча Еўропы за 1963 год». Беларуска ССР стала сааўтарам 4 рэзалюцый, накіраваных на ўсямернае развіццё супрацоўніцтва ў рамках камісіі.

ЗАБОЙЦА ВЫПУШЧАН НА ВОЛЮ

Па запатрабаванню вышэйстаячых інстанцый заходнеберлінскі суд перагледзеў справу эсаўца Герхарда Шнейдэра, які прымаў у 1941 годзе ўдзел у масавых расстрэлах савецкіх грамадзян на акупіраванай гітлераўцамі тэрыторыі. У чэрвені 1962 года Шнейдэр быў прыгаворан заходнеберлінскім судом за зробленыя ім злачынствы да 10 гадоў турмы. Цяпер, пасля перагляду яго справы, суд скараціў тэрмін турэмнага зняволення Шнейдэра да 6 год і, залічыўшы яму пяцігадовае знаходжанне пад следствам, выпусціў Шнейдэра.

АНГЛІЯ ЛІКВІДУЕ ЯДЗЕРНЫ ПАЛІГОН

Англія ліквідуе ядзерны палігон на востраве Раждзства ў Ціхім акіяне. Як заявіла міністэрства абароны Англіі, гэта рашэнне прынята ў сувязі з Дагаворам аб

забароне ядзерных выпрабаванняў у атмасферы, космасе і пад вадой.

На востраве Раждзства былі праведзены 22 англійскія ядзерныя выпрабаванні.

МЭРЫ ЕУРОПЫ РАЯЦЦА

Закончыў сваю работу міжнародны калоквіум, у якім прымалі ўдзел прадстаўнікі гарадскога самакіравання з 13 краін Еўропы. Мэры гарадоў, работнікі муніцыпалітэтаў, магістратаў, гарадскіх саветаў Мілана і Ковентры, Ленінграда і Осла, Ліля і Прагі на працягу двух дзён вялі дыскусію па тэме «Гарады і мір». Месцам сустрэчы быў абран Дрэздэн.

«Бацькі гарадоў» з дзяржаў з розным грамадска-сацыяльным ладам выказалі ўпэўненасць, што паміж гарадамі і абшчынамі еўрапейскіх краін павінна ў самых розных формах развівацца супрацоўніцтва. На калоквіуме сустралялі прадстаўнікі гарадоў ГДР і ФРГ.

Вялікую дапамогу аказвае дружалюбнаму Афганістану Савецкі Саюз у выкананні другога пяцігадовага плана эканамічнага развіцця. На здымку: на будаўніцтве ГЭС у Наглу, Афганскія будаўнікі размаўляюць з савецкім спецыялістам старшым інжынерам адкрытых распрацовак В. Я. Шэрсковавым

КАЖУЦЬ, што ў Парыжы існуе арыгінальная спірытычная «секта амфалапсіікаў». Сектанты на сваіх сеансах-зборніках займаюцца настолькі недарэчнай справай, што кожнаму нармальнаму чалавеку яна можа паказвацца вар'яцкай. Напаўадзетыя спірыты сядзяць, сагнуўшыся ў крук, і пільна ўглядаюцца ў... свае пупы.

Пакуль яны так сядзяць, прапаведнік — верхавод секты — выступае перад імі з казаннем: — Толькі дзякуючы пупавіне, людзі звязаны непасрэдна з усімі пакаленнямі продкаў, — тлумачыць ён нетаропкім і таямнічым голасам. — А гэта значыць, што мы з вамі валодаем надзейным сродкам пазнання мінулага і вывучэння гісторыі чалавечага грамадства. Той, хто доўга і цярдліва ўглядаецца ў пуп, можа пранікнуць зрокам углыб пакаленняў аж да Адама і Евы...

Час ад часу хто-небудзь з сектантаў пачынае мармытаць, потым усюкхвае на ногі і з крыкам радасці паведамляе тое, што ён убачыў.

Прыкладна такім чынам вывучаюць гісторыю Беларусі і буюнацкія амфалапсіікі. Уважліва разглядаючы ўласныя пупы, сядзяць буржуазныя нацыяналістычныя

гісторыкі і іншыя знаўцы беларускай мінуўшчыны ў заходнегерманскім горадзе Мюнхене, у Англіі, у ЗША, Канадзе... Прапаведнікаў-верхаводаў аж некалькі, і казанні гучаць амаль бесперапынна. Найбольш асіплы, але ўпарты голас даносіцца з Парыжа, дзе па суседству з дзі-

падхапіўся і радасна закрычаў:

— Я пранікнуў зрокам аж да самых старажытных часоў! Бачыў, што сярод усходніх славян нямашака ані расейцаў, ані украінцаў. Адны беларусы!

— Адны беларусы? — не-

метадам, я меў шчасце назіраць за жыццём у Вялікім княстве Літоўскім. Вось дзе быў сапраўдны росквіт Беларусі! Дарэчы, я прыйшоў да вываду, што ўсе мы не беларусы, а легувіны. Гэны назоў яны ў нас проста ўкраі...

Калі з такім поспехам да-

віч, Уладзімір Сядура. Яны адрываюцца ад любімага занятку толькі для таго, каб паведаміць свету аб выніках сваіх назіранняў. Усё, што ні ўбачаць праз свае пупы, яны тут жа цягнуць на бачыны нацыяналістычных шкумацікаў.

Віцэбіча, напрыклад, прывабілі вобразы дзвюх жанчын сівай старажытнасці — Ефрасінні Полацкай і Рагнеды. Ён доўга і нудна разважае аб іх жыцці-быцці і толькі для таго, каб урэшце сказаць, што «гэныя беларускія герані» былі ахвярамі тагачасных «расейскіх бальшавікоў».

Спрабаваў займацца спірытызмам і Радаслаў Астроўскі, ды хутка кінуў гэты занятак. Колькі ні ўглядаўся ў сваё мінулае, апрача гітлераўскіх гаўляйтэраў Вільгельма Кубэ і фон Готберга ды вартай жалою саркастычнай фігуркі каля Іх, нікога не распазнаў.

Тыя ж, хто працягвае заглядаць у глыб гісторыі метадам сектантаў-амфалапсіікаў, з'яўляюцца проста падманшчыкамі, шарлатанамі-прыстасаванцамі. Падоўгу ўглядаючыся ў свае пупы, яны там бачаць толькі адно: круглыя жоўтыя кружочкі, што называюцца доларамі... М. РАЖКОУ-РУЖЫЦКІ.

З ГЛЕДЗІШЧА ПРАЗ ПУП...

воснай «сектай амфалапсіікаў» уладкаваўся сам спадар старшыня «лігі панявольных народаў», ён жа па сумяшчальніцтву «прэзідэнт рады БНР» Амкол І Парыскі, як жартам назваў Абрамчыка ягоньня паплекнікі. Гэты бэнэраўскі завадзіла стараецца кантраляваць усе філіялы секты.

А сектанты сядзяць, падкурчыўшы ногі і сагнуўшыся ў крук. Яны цэлымі днямі, месяцамі і гадамі займаюцца «назіраннем» і «абагульненнем» убачанага.

Часцей за ўсё усюкхвае спірыт П. Урбан з амерыканскага «Інстытута па вывучэнню народаў СССР», што знаходзіцца ў Мюнхене. Вось і тым разам ён нешта прамармытаў наконт неабходнасці «дэфальсіфікацыі» гісторыі,

даверліва перапытаў Амкол І Парыскі.

Урбан зразумеў, што дапусціў нейкую нетактоўнасць і тут жа выправіў памылку. Заглянуўшы ў пуп, ён урачыста паведаміў:

— О-о! Цяпер я ўбачыў, як беларусы адварочваліся ад Усходу ды глядзелі толькі на Запад. А калі яны заўважылі там германскіх мячаносцаў, дык кінуліся да Іх у абдымы. Не іначай родныя браты.

— Твой пуп правільны, — пахвалаў Урбана верхавод секты. — Працягвай назіранні.

Пўнага разу амфалапсіік з мюнхенскага інстытута пасля чарговага спірытычнага сеанса з натхненнем абвясціў:

— Карыстаючыся нашым

следуюцца старажытная мінуўшчына, як жа лёгка і проста можна даведацца аб падзеях апошняга стагоддзя, а тым больш цяперашняга часу!

П. Урбан, пазіраючы ў собскі пуп, запісвае ўсё, што заўважыць. Імяна так з-пад яго пярэ выйшлі «навуковыя» працы аб паўстанні 1863 года і Кастусю Каліноўскім, аб так званым «акце 25 сакавіка», міфічным «слудзім паўстанні», аб Беларусі ў перыяд акупацыі падчас мінулай вайны ды аб сённяшнім жыцці беларусаў на Радзіме. Усё напісанае Урбанам варта той крыніцы фактаў і ведаў, якой ён карыстаецца...

Нярэдка падхопліваюцца спірыты Юрка Віцбіч, Рыгор Казак, Станіслаў Станке-

НОВАЕ Ў МУЗЕІ ПАЭТА

У літаратурны музей Якуба Коласа паступіў рэдкі здымак. Ён зроблен у 1913 годзе, калі Якуб Колас працаваў настаўнікам 3-й прыхадской школы ў Пінску. Здымак выявіў у адным з архіваў Ленінграда вучоны сакратар Інстытута літаратуры імя Янкі Купалы Акадэміі навук БССР Ул. Казьбарук.

Пінскі здымак — не адзіны цікавы экспанат, які паступіў у музей за апошні час. Вядомы фатограф-мастак І. Берлін перадаў літаратурнаму музею паэта вялікі партрэт Коласа, які ён зрабіў пры яго жыцці. Своеасабліва, па-мастацку зробленая фатографія надзвычай дакладна перадае рысы коласаўскага твару — удумлівасць, заклалочнасць, развагу, мудрасць.

У музей паэта паступілі таксама фотаздымкі дома, у якім жыў Якуб Колас з сям'ёй у 1916—1917 гг. у Пермі, куды ён быў накіраваны ў адно з вайсковых падраздзяленняў Пермскага гарнізона.

Некалькі арыгіналаў пісьмаў Якуба Коласа апошняга перыяду Вялікай Айчыннай вайны перадала ў музей кандыдат медыцынскіх навук мінчанка В. І. Шыманская, з якой паэт некаторы час перапісваўся. Якуб Колас пісаў Веры Іванаўне аб разгроме нямецка-фашысцкіх захопнікаў, аб вызваленні Мінска ад ворага і яго аднаўленні. Есць таксама радкі аб пакутах і цяжкіх перажываннях паэта з прычыны хваробы і смерці жонкі Марыі Дзімітраўны Міцкевіч.

З Цэнтральнага дзяржаўнага архіва БССР у музей Якуба Коласа паступілі фотакопіі артыкула народнага паэта «Васемнаццаць гадавіна». Колас напісаў яго да 18-й гадавіны з дня першага рэвалюцыйнага

выступлення настаўніцтва на тэрыторыі Беларусі. Артыкул мае вялікую цікавасць.

«Было арганізавана часовае бюро, — піша Колас, — якому і даручана было разаслаць павесткі на з'езд. З'езд быў назначан на 9 ліпеня, па новаму стылю на 22. З'езд меўся адыцца у с. Мікалаеўшчыне, у школе А. Сянкевіча, які і быў адным з першых яго арганізатараў».

Аднак, каб не трапіць на вочы паліцыі, арганізатары з'езду вырашылі правесці яго на берэзе Нёмана, «за чатыры вярсты ад сяла». Сюды і сабраліся 22 ліпеня каля 25 настаўнікаў. Спачатку выбралі старшыню і сакратара. Пачалася сходка, аб рабоце якой Якуб Колас пісаў так:

«Абраны старшыня зрабіў падрабязны даклад аб палітычным стане ў дзяржаве, аб палажэнні настаўніцтва, аб яго ролі ў грамадскай рабоце і аб той рэвалюцыйнай ролі яго, якую яно павінна выконваць».

Увечары на змярканні вярнуліся ў сяло, і ў школе на скорую руку наладзілі вачэру. Пасля вачэры наш сакратар закатаваў пратакол, які тут жа быў падпісан удзельнікамі з'езду. Частка настаўнікаў разыйшлася па сяло і не паспела падпісаць пратакол. У пратаколе было 4 пункты, у якіх гаварылася аб змаганні з царскімі парадкамі, аб задачах нашага саюза і інш. Пратакол ляжаў на стале. Нікому і ў галаву не прыйшло цяпер, што нас можа напатакаць бяда. А гэтая бяда ў вобразе паліцыі ўжо совалася пад вокнамі школы. У гадзін 12 ночы раптам уляцеў ураднік у кватэру настаўніка і з крыкам «ні з месца!», як каршун, наляцеў на наш пратакол.

Следам уварваліся сюды паліцэйскія стрэжнікі на чале з прыставам. Закамандавалі падняць «рукі ўгору» і пайшлі трэсці нашы кішэнні і кашулі і шукаць па ўсіх кутках «красолы».

Я сядзеў на канапе. Першай маёю думкай была думка аб тым, што ў маёй кішэнні ляжыць даклад аб сучасным стане і задачах нашай школы, якія мы змушаны былі праводзіць у жыццё... Я пераў свой даклад на малюсенькія кавалкі.

Ператросшы школу і забраўшы пратакол, паліцыя пакінула нас. Пасля гэтага супраць нас пачаліся розныя рэпрэсіі, а першым дзелам тых, хто быў падпісан на пратаколе, дырэкцыя народных вучылішч зволіла ад настаўніцкіх пасадак, пачалася следства. Следства вяла жандармерыя, вяла цэлыя гады і закончыла яго толькі вясной 1908 года. Усім нам далі па тры гады зняволення ў крэпасці».

На апошняй старонцы артыкула Якуб Колас звяртаўся да ўдзельнікаў з'езду, прасіў прыслаць успаміны аб ім, напісаць аб сабе. Аднак прайшло шмат часу, а ўспаміны народнага паэта Беларусі і цяпер з'яўляюцца самымі цікавымі з усяго, што пісалася аб першым настаўніцкім з'ездзе ў сяле Мікалаеўшчыне.

У музей Якуба Коласа паступілі таксама фотакопіі анкеты № 42 на кандыдата ЦВК БССР Міцкевіча К. М., выбранага VIII Усебеларускім з'ездам Саветаў у 1927 годзе. Усе графы анкеты запоўнены рукой Коласа. Ён пісаў, што пасля Кастрычніцкай рэвалюцыі «быў настаўнікам, школьным інструктарам, выконваў абавязкі сакратара камячэйкі ў сяле Ліпавец Курскай губерні (1918—1920). У 1921 годзе прыхаў у Мінск, быў членам тэрміналагічнай камісіі, цяпер член Інбелкульты, выкладчык у Белпедтэхнікуме».

М. ЖЫГОЦКІ, супрацоўнік музея.

НОВЫЯ ДАДЗЕННЫЯ АБ АРХЕАЛОГІІ БЕЛАРУСІ

Інстытут гісторыі АН СССР штогод арганізоўвае экспедыцыі, якія займаюцца вывучэннем помнікаў розных эпох. Падведзены вынікі археалагічных даследаванняў, праведзеных у 1963 годзе.

Вялікую цікавасць уяўляюць вынікі работ экспедыцыі, якая займалася вывучэннем помнікаў, што адносяцца да палеаліту. Гэта экспедыцыя абследавала помнікі, размешчаныя ў басейнах рэк Прыпяці і Сожа.

На Прыпяці і яе прытоках знойдзены сляды паселішчаў старажытнага чалавека, якія адносяцца да часоў першапачатковага засялення тэрыторыі Беларусі. Такія стаянкі знойдзены каля вёскі Беляжэвічы, пад Петрыкавым і на беразе возера Набель, на мяжы Беларусі і Украіны. Вывучэнне знойдзеных матэрыялаў дазволіла зрабіць вывад, што басейн Прыпяці пачаў засяляцца старажытным чалавекам не менш чым 100 тысяч год таму назад.

Стаянкі тых жа часоў былі знойдзены на Дняпры, Сожы, Бесядзі. Старажытныя крамёвыя прылады працы, у прыватнасці скрэблы і трохкутныя адшчыпы, знойдзены каля вёскі Абідовічы, пад Нова-Быхам, ля Кля-

евічаў Касцюковіцкага раёна Магілёўскай вобласці.

Пазнейшыя помнікі Палесся, якія адносяцца да эпох мезаліту і неаліту, вывучаліся археалагічным атрадам на чале з В. Ф. Ісаенкам. Атрадам было адкрыта звыш 50 паселішчаў. Выявілася, што тэрыторыя Палесся ў 9—4 тысячагоддзях да н. э. была ўся заселена першабытнымі абшчынамі. Улюбёнымі месцамі паселішчаў былі берагі азёр Спораўскага, Чорнага, Белага, Мотала, Пагост, Бабровіцкага, возера Літвін, Шарэйкаўскага і многіх іншых.

На старажытных паселішчах мелася да дзесятка жылляў. Апошнія мелі невялікія памеры і былі наземнымі. Больш рэдка сустракаюцца паўзямлячаныя жыллі плошчай у 10—12 кв. м.

Вельмі важным з'яўляецца комплекс стаянак бронзавога веку (II тыс. да н. э.), размешчаных паблізу вёскі Галоўск і Асавец Сенненскага раёна Віцебскай вобласці. Стаянкі з'яўляюцца ў адкладаных тарфяніку ў велізарнай пойме Крывіны. У гэтым годзе археалагічны атрад пад кіраўніцтвам Е. Г. Краскоўскай адкрыў тут яшчэ дзве стаянкі з добра выражаным культурным пластом. Пры-

вывучэнні гэтых новых стаянак знойдзены крамёвыя і касцяныя прылады працы (тапары, скрабкі, нажы), падвескі з бурштыну, абломкі глінянага посуду.

Раскопкі адной са стаянак гэтага комплексу выдзюца ўжо некалькі год. Пры раскопках знойдзены рэшткі нейкіх драўляных збудаванняў (магчыма, жылых пабудоў) у выглядзе заостраных і ўбітых у зямлю колляў-паль і гарызантальна ляжачых бярвенняў. Набор рэчаў, знойдзеных пры раскопках, сведчыць аб тым, што жыхары стаянкі займаліся паляваннем і рыбнай лоўляй. Знойдзены прылады гэтых галін гаспадаркі — наканечнікі коп'яў і стрэл, грузіла ад сетак і да т. п., косці дзікіх жывёл — лася, мядзведзя, барсука, дзікага каня-тарпана, зайца, куніцы, лісы, вадаплаваючых птушак — качкі і гуся. Жыхары стаянкі ўжо ў 11 тысячагоддзі да н. э. былі знаёмы з хатнімі жывёламі: знойдзены косці каровы і хатняга сабакі. Вялікае значэнне для жыхароў паселішча мела збіральніцтва — многа знойдзена шкарлупы вадажных і лясных арахаў. У абмен на пушніну жыхары стаянкі атрымлівалі ад плямёнаў, якія жылі па

берагах Балтыйскага мора, вырабы з бурштыну — пацеркі, падвескі, гузікі. Вельмі цікавыя знойдзеныя пры раскопках стаянкі прадметы старажытнага мастацтва — стылізаваныя фігуркі вадаплаваючых птушак і рыб.

Асабліва многа на тэрыторыі Беларусі маецца помнікаў, якія адносяцца да жалезнага веку. Жалеза ў Беларусі, як і ў іншых месцах Усходняй і Заходняй Еўропы, з'явілася ў VII—VI стагоддзі да н. э.

Археалагічны атрад на чале з Л. Д. Побалем вывучаў такія помнікі ў Магілёўскай вобласці. Асабліва цікавасць уяўляюць раскопкі старажытнага паселішча, размешчанага на беразе ракі Адаменкі ва ўрочышчы Абідня пад Новым Быхам. На гэтым паселішчы знойдзены 26 паўзямлячаных жылляў плошчай у 12—16 кв. м. У жыллях знойдзена многа разнастайных рэчаў: жалезныя сярпы, нажы, шпількі; з бронзы знойдзены бранзалеты, пярсцёнкі, падвескі, шпількі і інш.

У V—VII ст. н. э. раннеславянскія плямёны рассяліліся па ўсёй тэрыторыі Беларусі. Помнікі гэтага часу вядомы цяпер не толькі на поўдні, але і ў цэнтральнай і

паўночнай яе частках: Багцэраўшчына пад Мінскам, «Замкавая гара» пад Бягомлем, Рудня пад Полацкам і многа іншых.

Археалагічныя раскопкі старажытнарускіх гарадоў, размешчаных на тэрыторыі Беларусі, паказалі, што яны з'яўляліся квітнеючымі цэнтрамі рамёстваў, культуры і гандлю. Па ўзроўню развіцця старажытнарускія гарады не ўступалі гарадам Заходняй Еўропы.

Такім чынам, археалагічныя раскопкі, праведзеныя ў 1963 годзе, маюць вялікае навуковае значэнне. Яны паказалі, што тэрыторыя раскопкі была заселена ў глыбокай старажытнасці і што шчыльнасць насельніцтва ўжо ў эпоху каменнага веку ў басейнах Дняпра, Сожа, Прыпяці і іншых рэк была значнай. Раскопкі ўнеслі некаторую яскасць у пытанне аб ранняй гісторыі славянскіх плямёнаў на тэрыторыі Беларусі і паказалі, што на гэтай тэрыторыі адбываліся складаныя этнаграфічныя працэсы, у выніку якіх к VIII—IX стагоддзям уся яна аказалася заселенай усходнеславянскімі плямёнамі.

А. МІТРАФАНАУ,
кандыдат гістарычных навук.

Спорт

МАТЧ «ВЯЛІКАЙ ПЯЦЕРКІ»

Традыцыйны вясновы матч лёгкаатлетаў РСФСР, Украіны, Беларусі, Масквы і Ленінграда сабраў у Мінску больш трохсот удзельнікаў. Сярод іх — 19 заслужаных майстроў спорту і 219 майстроў спорту.

Дзевяць кідальнікаў молата пачалі ўлік ачкам. Іх жартам называюць «цяжкай артылерыяй». На вялікую радасць глядачам, першае месца заняў спартсмен з Віцебска Рамульд Клім. Ён кінуў молат на 67 метраў 60 сантыметраў.

З беларускіх спартсменаў вызначыўся таксама Барыс Храловіч. Ён перамог у спартыўнай хадзьбе на 20 кіламетраў з часам 1 гадзіна 36 мінут 19,2 секунды.

Мінчанка Марыя Іткіна з вынікам 54,5 секунды стала пераможцай бегу на 400 метраў.

Пераможцы ва ўсіх відах спаборніцтваў былі ўзнагароджаны дыпламамі і памятнымі медалямі ў гонар 20-годдзя вызвалення Беларусі ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў.

Матч выйграла каманда Ленінграда.

ДРУЖБА НАРАДЖАЕ РЭКОРДЫ

Паміж спартсменамі Польскай Народнай Рэспублікі і Беларускай ССР устанавіліся трывалыя сяброўскія сувязі. Толькі мінскія плыўцы і скакунны ў ваду за апошнія гады сустракаліся з польскімі спартсменамі чатыры разы. Агульны лік 2:2. У гэтым, пятым па ліку, спаборніцтве мінчанам удалося ўзяць рэванш за паражэнне, якое яны пацярпелі ў Варшаве летам мінулага года. У асабістым першынстве з 21 дыстанцыі плыўцам Польшчы ўдалося выйграць толькі тры.

Удзельнікі беларускай каманды ў час спаборніцтваў устанавілі шэсць новых рэспубліканскіх рэкордаў па плаванню.

Па жаданню ўдзельнікаў збор ад продажу бі-

летаў перадаецца ў фонд будаўніцтва помніка гераічным абаронцам Брэсцкай крэпасці.

У ЮНЫХ ЛЕГКААТЛЕТАУ

Спартыўнае лета толькі пачалося, але юныя лёгкаатлеты рэспублікі паказалі ўжо рад добрых вынікаў. На гарадскіх спаборніцтвах у Пінску ўстаноўлен новы рэкорд краіны для дзяўчат у

эстафетным бегу 400×300×200×100 метраў. Школьніцы Юргілевіч, Ліра, Шыдлоўская, Лупырова пранеслі эстафетную палачку за 2 мінуты 23 секунды. Цяпер усесаюзны рэкорд на гэтай дыстанцыі будзе належаць зборнай камандзе школьніц Пінска.

НА ЗДЫМКАХ: пераможцы традыцыйнага матча лёгкаатлетаў — беларускія спартсмены Р. Клім, М. Іткіна і Б. Храловіч.

НАРОДНАМУ ХОРУ—30 ГОД

ГОМЕЛЬ. Трыццаць гадоў прайшло з таго часу, як у вёсцы Прыбыткі Гомельскага раёна быў арганізаваны харавы гурток. Іншытарам яго стварэння быў настаўнік Фёдар Фёдаравіч Пятрэнка. Ішоў час, расло майстэрства харыстаў. У 1935 годзе на раённым аглядзе мастацкай самадзейнасці выканаўцы песень занялі першае месца, а праз год хор выступіў у сталіцы рэспублікі — Мінску.

Другая маладосць самадзейнага калектыву пачалася пасля Вялікай Айчыннай вайны. У 1962 г. калектыву прысвоена званне народнага хору, а яго кіраўнік стаў заслужаным дзеячом мастацтваў рэспублікі.

Цяпер у хоры налічваецца каля 50 чалавек. Гэта — людзі розных прафесій. У ліку іх бры-

гадзір саўгаса «Гомельскі» Марыя Сафронава, механізатар Віктар Кушніраў, слесар Леанід Пятрэнка і многія іншыя. Рэпертуар калектыву самы

разнастайны. Створан танцавальны гурток, які таксама мае ў гледачоў вялікі поспех.

Удзельнікі мастацкай самадзейнасці даюць канцэрты не толькі ў сваім саўгасе, але выязджаюць у суседнія вёскі, а таксама ў абласны цэнтр.

ВАС ШУКАЮЦЬ І ЧАКАЮЦЬ СВАЯКІ

У рэдакцыю газеты «Голас Радзімы» прыйшло пісьмо ад Барабанавай-Мінковай Праскоўі Рыгораўны. Яна просіць данамагчы знайсці яе сяспёр: Барабанаву Кацярыну Рыгораўну 1916 года нараджэння і Барабанаву Зінаіду Рыгораўну 1931 года нараджэння. Абедзве яны нарадзіліся ў вёсцы Старая Гусевіца Буда-Кашалёўскага раёна Гомельскай вобласці. Да Вялікай Айчыннай вайны яны жылі ў мястэчку Стаўбцы Мінскай вобласці. Усіх, хто аб іх што-небудзь ведае, просім наведанні ў вёску Старая Гусевіца Буда-Кашалёўскага раёна Гомельскай вобласці, дзе цяпер жывуць іх родныя: брат Барабанаву Даніла Рыгоравіч, другі брат Барабанаву Васіль Рыгоравіч і сястра Барабанавы-Мінкова Праскоўя Рыгораўна.

ПІСЬМО З ЦЕПЛАХОДА «ДОБРУШ»

У Чарнаморскім флоце ёсць цеплаход, які носіць імя беларускага горада «Добруш». Ён плавае ў морах і акіянах, дастаўляючы грузы ў розныя краіны свету.

Экіпаж цеплахода «Добруш» вось ужо тры гады трымае пастаянную сувязь з прадоўнымі горада Добруша. Асабліва вялікая дружба завязалася паміж маракамі і навучэнцамі трэцяй сярэдняй школы.

Нядаўна прыйшло пісьмо з цеплахода «Добруш», у якім расказваецца аб новых выдатных поспехах экіпажа.

— На цеплаходзе, — гаворыцца ў пісьме, — працуюць выдатныя людзі, якія любяць свой карабель, даражаць яго гонарам. Пасля зімовых штормаў экіпаж судна правёў прафілактычны агляд і рамонт тэхнікі. Па

прапанове боцмана Малікава рацыянальна скарачэн пераменны запас паліва і праснай вады. Гэта дазваляе ў кожны рэйс браць звыш 100 тон дадатковага груза.

Першы рэйс у гэтым годзе цеплаход «Добруш» зрабіў па маршруту Новарасійск—Адэса—Суэц—Кувейт. Нягледзячы на штормавыя надвор'е, ён закончыў раней тэрміну.

А. КУРЛОВІЧ.

РЕДАКЦЫЙНАЯ КАЛЕГІЯ.

НАШ АДРАС

Мінск, Ленінскі праспект, 77, Дом друку. Рэдакцыя газеты «Голас Радзімы».